

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kuntien yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että kuntien yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain voimassaoloaika jatkettaisiin kahdella vuodella vuoden 1985 loppuun. Verotulojen täydennyksen tasoitusrajat ehdotetaan porrastettaviksi 65—75 prosentiksi kaikkien kuntien asukasta kohti lasketusta keskimääräisestä veroäyrien luvusta käyttäen tasoitusrajan määräytymisperusteena kunnan asukasti-

heyttä tai kunnan kuulumista saaristokuntiin. Harkinnanvaraisen rahoitusavustuksen myöntämisperusteena ehdotetaan ensisijaisesti käytettäväksi poikkeuksellisia tai tilapäisiä kunnallistalouden vaikeuksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1984 alusta.

YLEISPERUSTELUT

Kuntien yleisistä rahoitusavustuksista 30 päivänä joulukuuta 1977 annettu laki (1077/77) on ollut voimassa määräaikaisena vuoden 1978 alusta. Sen voimassaoloaika jatkettiin 19 päivänä joulukuuta 1980 annetulla lailla (870/80) vuoden 1983 loppuun.

Rahoitusavustuksia on viime vuosina jaettu seuraavasti:

	Verotulojen täydennys milj. mk	Harkinnanvarainen rahoitusavustus milj. mk	Yhteensä milj. mk
1980	44.1	34.9	69.0
1981	65.4	34.5	100.0
1982	70.3	44.7	115.0
1983	79.3	49.8	129.0

Järjestelmän tavoitteena on ollut kuntien verotuspohjassa olevien erojen vähentäminen ja valtionosuus- ja avustusjärjestelmän kehittäminen yksinkertaisemmaksi supistamalla harkinnanvaraisten valtionavustusten lukumäärää niitä yhteen kokoamalla.

Verotulojen täydennystä myönnettiin aluksi kunnalle, jonka veroäyrimäärä asukasta kohti alitti tasoitusrajan, joka oli 55 prosenttia kaikkien kuntien asukasta kohti lasketujen veroäyrimää-

rien keskiarvosta, kuitenkin niin, että niiden kuntien kohdalla, joissa kustannustaso oli korkea, valtioneuvosto voi määrätä tasoitusrajan 60 prosentiksi tai erityisten syiden vaatiessa 65 prosentiksi. Kun lain soveltamisaikana ilmeni, että käytössä ollut tasoitusraja oli niin alhainen, ettei tukea voitu antaa niin monelle kunnalle ja sen suuruisena kuin olisi ollut tarpeen, korotettiin tasoitusrajoja vuoden 1981 alusta 60—75 prosentiksi ja ne porrastettiin kunnan asukastiheyden mukaan. Rahoitusavustusten jakautuminen toisaalta verotulojen täydennyksiin ja toisaalta harkinnanvaraisiin rahoitusavustuksiin on säilytetty suunnilleen samanlaisena koko järjestelmän soveltamisajan.

Kun normaalina pidettävän palvelutason aikaansaaminen ja ylläpitäminen tuottaa jatkuvasti vaikeuksia kunnille, joissa verotuspohja on olennaisesti heikompi kuin muissa kunnissa, esityksessä ehdotetaan järjestelmän voimassaoloajan jatkamista edelleen.

Järjestelmän on katsottu toimineen verrattain hyvin, mutta eräänä epäkohtana on edelleen, ettei verotulojen täydennyksen muodossa tukea ole voitu riittävästi ohjata kaikille tukea tarvitseville kunnille. Tuen myöntämistä näille kunnille

on rajoittanut sovellettavien tasoitusrajojen alhaisuus. Näissä kunnissa verotulojen taso asukasta kohti laskettuna on varsin lähellä kaikkien kuntien vastaavaa keskimäärää. Usein nämä kunnat myös kuuluvat korkeampaan kantokykyluokkaan kuin esimerkiksi taloudellisilta voimavaroiltaan vastaavantasoiset kehitysalueiden kunnat. Näistä syistä yleisten rahoitusavustusten verotulojen täydennyksen perustana olevaa alinta tasoitusrajaa ehdotetaan nostettavaksi, jolloin verotulojen täydennystä voitaisiin aikaisempaa enemmän ohjata maan eteläisessä osassa oleville tukea tarvitseville kunnille. Tällainen tarkistus ei alenna jo nyt verotulojen täydennystä saavien kuntien verotulojen täydennystä siitä, miksi se muodostuisi nykyisiä jakoperusteita soveltaen.

Edellä mainittujen epäkohtien vähentämiseksi ehdotetaan verotulojen täydennyksen alimmaksi tasoitusrajaksi 65 prosenttia kaikkien kuntien keskimääräistä asukasta kohti lasketusta veroäyrimäärästä. Korkein tasoitusraja olisi 75. Tasoitusrajat porrastettiin koelaskelmissa seuraavasti:

Tasoitusraja	Asukastiheys
75.0 % alle 1.0 asukasta/km ² tai saaristokunta	
72.5 %	1.0—1.9 asukasta/km ²
70.0 %	2.0—3.4 asukasta/km ²
67.5 %	3.5—5.4 asukasta/km ²
65.0 %	vähintään 5.5 asukasta/km ²

Koelaskelmien mukaan alimman tasoitusrajan korottaminen ja sen vuoksi tehtävät tarkistukset muihin tasoitusrajoihin vaikuttaisivat kokonaisuutena seuraavasti:

	verotulojen täydennys, milj.mk	
nykyiset rajat	(60—75 %)	79
esitys	(65—75 %)	115

Tasoitusrajojen porrastamisesta ehdotetaan säädettaväksi tarkemmin asetuksella. Tällöin voidaan lähtökohtana pitää edellä selostetussa koelaskelmassa käytettyä porrastusta.

1. Asian valmistelu

Asiaa on valmisteltu kunnallistalouden neuvottelukunnassa.

2. Taloudelliset vaikutukset

Koelaskelman mukaan kunnat olisivat saaneet ehdotuksen mukaisin perustein verotulojen täydennystä 115 milj. markkaa eli noin 35 milj. markkaa enemmän kuin vuonna 1983 jaettu määrä. Harkinnanvaraisiin rahoitusavustuksiin olisi tällöin käytettävissä noin 50 milj. markkaa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

2 §:n 1 momentti. Momentissa säädetään verotulojen täydennyksen perustana olevista tasoitusrajoista. Voimassa olevan lain mukaan tasoitusraja on 60—75 % kaikkien kuntien asukasta kohti laskettujen veroäyrimäärien keskiarvosta. Alin tasoitusraja ehdotetaan muutettavaksi yleisperusteissa mainituista syistä 65 %:iin. Aiemmin määrättiin asetuksessa ne saaristokunnat, joiden osalta käytetään tasoitusrajana 75 %:a. Kun ne kunnat, joita yleisesti on pidettävä saaristokuntina, määrätään nykyisin saariston kehityksen edistämiseksi annettussa laissa (494/81), on tarkoituksenmukaista pitää niinä saaristokuntina, joihin sovelletaan 75 %:n tasoitusrajaa, sanotun lain 9 §:n 1 momentissa tarkoitettuja kuntia.

3 §. Kun laskennallista osaa yleisistä rahoitusavustuksista lisätään, painopistettä harkinnan-

varaisen osan jakoperusteissa esitetään muutettavaksi. Laskennallisen avustuksen piiriin tulee yhä useampia kuntia, joille nykyisin myönnetään harkinnanvaraista osaa pysyvien tekijöiden perusteella ja taustalla on usein syynä juuri se, että kunta ei saa sovellettavien tasoitusrajojen vuoksi riittävästi tai ei ollenkaan verotulojen täydennystä. Yleisten rahoitusavustusten harkinnanvaraisten osaa on näin ollen tarkoituksenmukaista käyttää ensisijassa poikkeuksellisten ja tilapäisten kunnallistalouden vaikeuksien keventämiseen.

7 §. Lain voimassaoloaikaa ehdotetaan jatkettavaksi edelleen kahdella vuodella eli vuoden 1985 loppuun.

Harkinnanvaraisten rahoitusavustusten järjestelmän avulla on katsottu voitavan koota yhteen eri harkinnanvaraisia rahoitusavustuksia ja vähen-

tää näin harkinnanvaraisten valtionapujen lukumäärää. Tämän mukaisesti on 7 §:ssä ollut luettelo eräistä harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskevista säännöksistä, joita ei sovelleta kuntien yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain voimassaoloaikana. Tällaista järjestelyä ehdotetaan

jatkettavaksi kuitenkin siten, että luettelosta ehdotetaan poistettavaksi ns. valtavalainsäädännöllä kumotut säännökset.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kuntien yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kuntien yleisistä rahoitusavustuksista 30 päivänä joulukuuta 1977 annetun lain (1077/77) 2 §:n 1 momentti, 3 §:n 1 momentti ja 7 §, sellaisena kuin niistä 2 §:n 1 momentti ja 7 § ovat 19 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (870/80) ja 3 §:n 1 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (497/81) näin kuuluviksi:

2 §

Verotulojen täydennystä myönnetään kunnalle, kun veroäyrimäärä asukasta kohti alittaa kunnan asukastiheyden mukaan määräytyvän tasotusrajan, joka on 65—75 prosenttia kaikkien kuntien asukasta kohti laskettujen veroäyrimäärien keskiarvosta sen mukaan, kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/81) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen saaristokuntien osalta käytetään tasotusrajana 75 %.

— — — — —

3 §

Harkinnanvaraista rahoitusavustusta voidaan myöntää kunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistalouteen vaikuttavien tekijöiden muutoksista aiheutuneiden taloudellisten vaikeuksien vuoksi on erityisen taloudellisen tuen tarpeessa. Taloudellisen tuen tarpeeseen vaikuttavina seikkoina voidaan ottaa huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet kuten syrjäinen sijainti, kaksikielisyys tai saaristo-olosuhteet.

— — — — —

7 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1984 ja on voimassa vuoden 1985 loppuun.

Valtionosuuden tai -avustuksen taikka korvauksen suorittamiseen tämän lain voimassaolon aikana syntyneistä kustannuksista ei sovelleta seuraavia säännöksiä:

yleisestä oikeusaputoiminnasta 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain (88/73) 22 §:n 2 momentti,

16 päivänä elokuuta 1958 annetun rakennuslain (370/58) 32 a ja 69 § sekä 115 §:n 2 momentti, sellaisena kuin ne ovat, 32 a § 9 päivänä elokuuta 1968 annetussa laissa (493/68) sekä 69 § ja 115 §:n 2 momentti 5 päivänä elokuuta 1977 annetussa laissa (609/77),

kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista 4 päivänä heinäkuuta 1975 annetun lain (560/75) 4 §, ja

eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista 31 päivänä joulukuuta 1975 annetun lain (1075/75) 12 §:n 2 momentti.

Helsingissä 7 päivänä lokakuuta 1983

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sisäasiainministeri *Matti Luttinen*

Laki

kuntien yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* kuntien yleisistä rahoitusavustuksista 30 päivänä joulukuuta 1977 annetun lain (1077/77) 2 §:n 1 momentti, 3 §:n 1 momentti ja 7 §,

sellaisena kuin niistä 2 §:n 1 momentti ja 7 § ovat 19 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (870/80) ja 3 §:n 1 momentti 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetussa laissa (497/81) näin kuuluviksi:

Voimassa oleva laki

2 §

Verotulojen täydennystä myönnetään kunnalle, kun veroäyrimäärä asukasta kohti alittaa kunnan asukastiheyden mukaan määräytyvän tasotusrajan, joka on 60—75 prosenttia kaikkien kuntien asukasta kohti laskettujen veroäyrimäärien keskiarvosta sen mukaan, kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Asetuksella määrättävien saaristokuntien osalta käytetään tasotusrajana 75 prosenttia.

3 §

Harkinnanvaraista rahoitusavustusta voidaan myöntää saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/81) 9 §:ssä tarkoitetulle saaristokunnalle sekä kunnalle, joka syrjäisestä sijainnista, kaksikielisuudesta, kunnallistalouden poikkeuksellisista vaikeuksista tai muista paikallisista erityisolosuhteista johtuen on taloudellisen tuen tarpeessa.

7 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1981 ja on voimassa vuoden 1983 loppuun.

Valtionosuuden tai -avustuksen taikka korvauksen suorittamiseen tämän lain voimassaolon aikana syntyneistä kustannuksista ei sovelleta seuraavia säännöksiä:

yleisestä oikeusaputoiminnasta 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain (88/73) 22 §:n 2 momentti,

Ehdotus

2 §

Verotulojen täydennystä myönnetään kunnalle, kun veroäyrimäärä asukasta kohti alittaa kunnan asukastiheyden mukaan määräytyvän tasotusrajan, joka on 65—75 prosenttia kaikkien kuntien asukasta kohti laskettujen veroäyrimäärien keskiarvosta sen mukaan, kuin asetuksella tarkemmin säädetään. *Saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/81) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen saaristokuntien osalta käytetään tasotusrajana 75 %.*

3 §

Harkinnanvaraista rahoitusavustusta voidaan myöntää kunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistalouteen vaikuttavien tekijöiden muutoksista aiheutuneiden taloudellisten vaikeuksien vuoksi on erityisen taloudellisen tuen tarpeessa. Taloudellisen tuen tarpeeseen vaikuttavina seikkoina voidaan ottaa huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet kuten syrjäinen sijainti, kaksikielisyys tai saaristo-olosuhteet.

7 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1984 ja on voimassa vuoden 1985 loppuun.

Valtionosuuden tai -avustuksen taikka korvauksen suorittamiseen tämän lain voimassaolon aikana syntyneistä kustannuksista ei sovelleta seuraavia säännöksiä:

yleisestä oikeusaputoiminnasta 2 päivänä helmikuuta 1973 annetun lain (88/73) 22 §:n 2 momentti,

Voimassa oleva laki

16 päivänä elokuuta 1958 annetun rakennuslain (370/58) 32 a ja 69 § sekä 115 § 2 momentti, sellaisena kuin ne ovat 32 a ja 9 päivänä elokuuta 1968 annetussa laissa (493/68) sekä 69 § ja 115 §:n 2 momentti 29 päivänä huhtikuuta 1966 annetussa laissa (250/66),

kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista 4 päivänä heinäkuuta 1975 annetun lain (560/75) 4 §,

28 päivänä tammikuuta 1972 annetun kansanterveyslain 32 §, sellaisena kuin se on 27 päivänä elokuuta 1976 annetussa laissa (737/76),

27 päivänä elokuuta 1965 annetun terveydenhoitolain (469/65) 42 §:n 3 momentti,

kunnallisista yleissairaaloista 29 päivänä lokakuuta 1965 annetun lain 40 §, sellaisena kuin se on 27 päivänä elokuuta 1976 annetussa laissa (751/76),

23 päivänä heinäkuuta 1965 annetun eläinlääkintähuoltolain 18 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on 21 päivänä joulukuuta 1979 annetussa laissa (998/79),

14 päivänä kesäkuuta 1951 annetun rokotuslain (361/51) 8 §,

26 päivänä heinäkuuta 1960 annetun tuberkuloosilain 31 §, sellaisena kuin se on 27 päivänä elokuuta 1976 annetussa laissa (745/76),

2 päivänä toukokuuta 1952 annetun mielisairaslain 47 §, sellaisena kuin se on 27 päivänä elokuuta 1976 annetussa laissa (747/76), ja

eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista 31 päivänä joulukuuta 1975 annetun lain (1075/75) 12 §:n 2 momentti.

Ehdotus

16 päivänä elokuuta 1958 annetun rakennuslain (370/58) 32 a ja 69 § sekä 115 §:n 2 momentti, sellaisena kuin ne ovat, 32 a § 9 päivänä elokuuta 1968 annetussa laissa (493/68) sekä 69 § ja 115 §:n 2 momentti 5 päivänä elokuuta 1977 annetussa laissa (609/77),

kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista 4 päivänä heinäkuuta 1975 annetun lain (560/75) 4 §, ja

eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista 31 päivänä joulukuuta 1975 annetun lain (1075/75) 12 §:n 2 momentti.